

Budaörs

Az Örs helységnév törzsnévből, mégpedig talán a honfoglalás előtt a magyarsághoz csatlakozott három kabar törzs egyikének nevéből keletkezett (Kiss). Első okleveles említése 1236-ban történt „Ewrs” néven. 1282-ben a telki-apátsággal kapcsolatban merült fel „Kechkevors” néven. 1579-ben a budai basa birtoka, de a tizenötéves háború alatt elnéptelenedett, majd egy 1602-es adójegyzék szerint e táj falvai lakatlanok, sőt Örs még 1698-ban is néptelen. A török kiűzése utáni első új birtokosa a Zichy-család lett, mely 1721-ben németeket telepített az üres faluba, azonban még 1737-ben is igen kicsiny helység volt (Csánki I. 14., Borovszky, PMM. I. 285). Az 1739-es pestisjárvány 259 lakóját vitte el, ezért földesurai 1740-44 között 50 újabb német telepest hoztak. 1764-től a Kamara birtoka lett (dr. Kovács László). A XX. század elejéig nincs református története, mert lakossága római katolikus vallású svábokból állt. 1917-ben költözött a faluba az első református család (mint MÁV alkalmazottat helyezték ide Nagy Pálék három gyermekükkel, itt még további öt született), akik a környék református gyülekezeteivel keresték a kapcsolatot, benne lelki otthonukat és ezt a budafoki egyházban találták meg. 1926-ben érkezett a második református család (Törökbálintról idehelyezett HÉV alkalmazott Csákány Mihályék hat gyermekükkel), kik még egy ideig előző lakóhelyükre, a budafoki református egyház törökbálinti szórványába jártak istentiszteletre. 1932-ben kezdődött a református szórványegyház szervezése, hiszen az előbbi két család gyermekei kezdtek felnőttekké válni, s az akkori vasútállomás főnöke (aki szintén református volt), megengedte, hogy az állomás első osztályú várótermében minden vasárnap istentiszteletet tartsanak, melyeken általában 14 család 30 felnőtt tagja és gyermekeik vettek részt. A bibliaórákat és más alkalmakat Nagyék lakásán tartották, de később az istentiszteleteket is lakásokon kellett tartani. 1941-ben alakult meg a budafoki egyház szórványaként a budaörsi református egyház, melynek első kurátora Nagy Pál lett. A szépen fejlődő gyülekezeti életet kettétörte a II. világháború, ami után a rendes gyülekezeti alkalmak is csak 1946-ban indultak meg. Ekkorra azonban nagyon megváltozott a községben minden, mert a német lakosság 95 %-át kitelepítették, s helyükre a Felvidékről, Erdélyből, a Délvidékről és a Dunántúlról hoztak új telepeket, akik között többen reformátusok voltak. Velük a lélekszám mintegy 150 főre növekedett. Az istentiszteleteket és a vallásos előadásokat ekkor már a Nagy Pál-féle vendéglő nagytermében tartották. Nagy Pál 1948-ban egy 1935-ben épült üres házat igényelt a református egyház részére, amit meg is kaptak, ennek volt üzlethelyiségét átalakítva, berendezték imaháznak. Később ezt a házat többször el akarták foglalni, ezért megvédelmzése miatt bele költözött Nagy Pál, így személyes jelenlétével tudta az egyháznak megtartani. 1948. szept. első vasárnapján alakult meg az önálló református anyaegyház, azonban a következő öt esztendő – az elnyomás és a félelem ideje – nem kedvezett a fejlődésnek, de mondhatnánk, hogy az ezt követő kilenc év (1963-ig) sem, mert ezek inkább a visszaesés évei voltak. 1963-ban indult meg az egyház a kibontakozás útján, 1964-ben kezdődött az építkezés, majd az 1970-es évek végén az ébredés köszöntött be, 1982-ben megindult az ifjúsági munka, 1988-ban kezdődött az épület bővítése, mely 1993-ra nagyjából befejeződött, a lelkészlakás a tetőtérbe került, a régi lakás egyik szobáját az imatárméhoz csatolták, így a ma is használatos első imaház 5×10 méteres, 80 ülőhelyes terme 30-cal bővült, a terem déli végében van a szószék.

Lakossága: Fényes Elek szerint 2677 katolikus, az 1911-es névtár szerint (Bia szórvány) 55 református és 6049 más vallású lakója volt.

Három harangja van, melyeket Szlezák László öntött 70, 30 és 20 kg-os súlyban Budapesten, a nagyobbát 1938-ban, felirata: „*Tebenned biztunk eleitől fogva. Isten dicsőségére öntették a visegrádi hívek.*” A két kisebbet 1937-ben, a középső felirata: „*.....szeretett jó szülőink Szappanos Gábor és felesége Végh Ilona, Rauszek Vencel és felesége Barta Eleonóra emlékezetére adományozták a Balatonaligai Református Gyülekezetnek az Úrnak 1937. esztendejében Rauszek Jenő és Szappanos Júlia.*” A legkisebb felirata: „*.....szeretett jó leányunk Rauszek Jucika emlékezetére adományozták a Balatonaligai Református Gyülekezetnek az Úrnak 1937. esztendejében Rauszek Jenő és Szappanos Júlia.*” (A harangokat használtan vették Visegrádról és Balatonaligáról.)

Lelkészei: Székely Sándor 1932-41. – Lukács József sl. 1941-48. – Az első rendes: Virágh Béla 1948-53. – dr. Tarr Kálmán 1953-63. – Debreceni István 1963-64. – Viczián János 1964-74. – P. Tóth Béla 1974-82. – Berkesi Gábor 1982-93. – Petőné Püski Ilona 1993-tól, aki ehhez a munkához anyagot küldött, amit Bogyó Ferenc sl., a gyülekezet egyik alapítótagja állított össze Csákány József tb. gondnokkal.